

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

THE METHODOLOGICAL APPROACH TO ESTIMATING THE LEVEL OF FINANCIAL SECURITY OF THE ENTERPRISE

У статті проаналізовано основні методичні підходи до оцінки рівня фінансової безпеки підприємств. Запропоновано класифікацію наукових підходів до визначення рівня фінансової безпеки підприємства. Розглянуто індикаторний підхід до оцінки фінансової безпеки. Наведено систему показників для визначення рівня фінансової безпеки підприємства. Проведено аналіз рівня фінансової безпеки ПАТ «Джей Ті Інтернешнл Україна» за індикаторним методом та запропоновано заходи щодо його підвищення.

Ключові слова: методичні підходи, фінансова безпека, рівень фінансової безпеки, індикаторний підхід, показники фінансової безпеки.

В статье проанализированы основные методические подходы к оценке уровня финансовой безопасности предприятий. Предложена классификация научных подходов к определению уровня финансовой безопасности предприятия. Рассмотрен индикаторный подход к оценке финансовой безопасности. Приведена система показателей для определения уровня финансовой

безопасности предприятия. Проведен анализ уровня финансовой безопасности ОАО «Джей Ти Интернешнл Украина» индикаторным методом и предложены меры по его повышению.

Ключевые слова: методические подходы, финансовая безопасность, уровень финансовой безопасности, индикаторный подход, показатели финансовой безопасности.

The article analyses the main methodical approaches to assessing the level of financial security of enterprises. The classification of scientific approaches to determining the level of financial security of an enterprise is proposed. An indicator approach to assessing financial security is considered. The system of indicators for determining the level of financial security of the enterprise is given. The analysis of financial security level of JSC "JT International Ukraine" according to the indicator method was carried out and measures to increase it were proposed.

Key words: methodical approaches, financial security, level of financial security, indicator approach, indicators of financial security.

УДК 658.1

Хижняк Ю.О.

магістр кафедри обліку і фінансів
Кременчуцький національний
університет
імені Михайла Остроградського

Постановка проблеми. Діяльність підприємств визначається передусім станом їхніх фінансів, що спричиняє необхідність розгляду проблем управління фінансовою безпекою суб'єктів господарювання. Достатній рівень фінансової безпеки передбачає досягнення задовільного фінансового стану, платоспроможності та ліквідності і створення можливості для стійкого розвитку. Саме тому важливо об'єктивно оцінити поточний рівень фінансової безпеки з метою її ефективного управління та попередження можливості виникнення внутрішніх та зовнішніх загроз. Однак цю процедуру здійснити досить важко, оскільки не існує єдиного підходу до оцінки фінансової безпеки, що утруднює вибір критеріїв для її оцінки. Отже, проблеми оцінки наявних методик та їх систематизації є актуальними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблеми визначення рівня фінансової безпеки підприємства знайшли своє відображення у працях багатьох науковців. Так, у працях О.Ю. Амосова [1] та К.С. Горячевої [2] узагальнено теоретичні та практичні матеріали великої кількості науковців щодо методів оцінки фінансової безпеки підприємства. Г.О. Портнова [3] обґрунтувала та об'єднала сукупність фінансових коефіцієнтів в інтегральний показник рівня фінансової безпеки підприємства. У дослідженнях І.О. Бланка [4] висвітлено аналіз загроз та індикаторів фінансової безпеки. Також автор виокремив п'ять систем аналізу фінансової

безпеки та визначив основні методи оцінки рівня фінансової безпеки підприємств. І.В. Журавльова [5] запропонувала здійснювати оцінку стану фінансової безпеки підприємства за п'ятьма методами: індикаторним, ресурсно-функціональним, програмно-цільовим, вартісним та ранговим.

С.М. Ілляшенко [6] встановив взаємозв'язок між рівнем забезпеченості підприємства обіговими коштами та рівнем фінансової безпеки. Він запропонував залежно від значень оціночних показників рівня достатності обігових коштів виділяти п'ять зон фінансової стійкості, що відповідає п'яти рівням фінансової безпеки.

Проте, незважаючи на високий ступінь висвітлення у науковій літературі питання оцінки фінансової безпеки підприємства, ця проблема розглянута фрагментарно та потребує подальших досліджень.

Постановка завдання. Мета дослідження полягає у розкритті теоретичного узагальнення методів оцінки рівня фінансової безпеки підприємства, а також у їх практичному застосуванні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Достовірна та об'єктивна оцінка фінансової безпеки є визначальною для формування правильних висновків та прийняття адекватних управлінських рішень щодо підвищення ефективності діяльності підприємства. Важливим етапом у цьому процесі є вибір та формування системи показників, на базі яких буде проведена оцінка та надана характе-

ристика стану фінансової безпеки підприємства. Така система має складатися з різних груп кількісних та якісних показників, що відображають стан усіх складників фінансової безпеки підприємства. Також необхідно враховувати, що формування системи оціночних показників залежить від інтересів різних зацікавлених сторін (внутрішніх та зовнішніх) [7, с. 58], адже різні групи зацікавлених сторін використовують різноманітні критерії для оцінки. При цьому постійна діагностика і моніторинг стану фінансової безпеки дадуть можливість здійснювати превентивні дії та своєчасно усувати загрози розвитку [8, с. 348].

Також через наявність відмінностей серед підходів до трактування терміна «фінансова безпека» відрізняються й підходи до оцінки її рівня. Спочатку поняття фінансової безпеки ототожнювалося з фінансовою стійкістю, платоспроможністю, відповідно, методи оцінки пропонувалися ідентичні моделям оцінки ймовірності банкрутства і стандартні методи фінансового аналізу.

У подальшому під час вивчення поняття фінансової безпеки науковці прийшли до того, що поняття це більш комплексне і включає в себе поряд з іншими компонентами фінансову стійкість і платоспроможність. Розширення діапазону самого поняття вимагає зміни використовуваних методів оцінки.

У теорії та практиці фінансового менеджменту існує значна кількість методів, які застосовуються для проведення оцінки рівня фінансової безпеки суб'єктів підприємництва. У ході аналізу фахо-

вої наукової літератури було виділено такі основні групи методів до визначення рівня фінансової безпеки підприємства: методи інтегральної оцінки (табл. 1), методи індикаторної оцінки (табл. 2) та методи оцінки фінансової безпеки підприємства на основі аналізу банкрутства (табл. 3).

Даний підхід дає змогу інтегрувати певну сукупність показників в єдиний показник, що визначає рівень фінансової безпеки. За допомогою цих методів можливо дослідити різні аспекти діяльності підприємства та прилаштувати вибраний метод під конкретне підприємство, тому інтегральний підхід до оцінки фінансової безпеки є актуальним для підприємств будь-якої галузі.

Методи індикаторної оцінки є вужчими за інтегральні методи, оскільки вони включають у себе аналіз показників тільки певних складників фінансової безпеки та використовуються в певних випадках. Також недоліками цього підходу є обмеженість інформаційного забезпечення та вплив на оцінку суб'єктивних чинників. Отже, ці методи доцільно використовувати підприємствам, які функціонують у традиційних галузях економіки з достатньою кількістю інформації про підприємств-конкурентів.

Останній підхід рідко застосовується під час оцінки рівня фінансової безпеки, оскільки його основою є визначення ступеня ризику банкрутства підприємства в майбутніх періодах, а не аналізу поточного фінансового стану підприємства, його рівня захищеності від внутрішніх та зовнішніх загроз.

Таблиця 1

Методи інтегральної оцінки фінансової безпеки підприємства (ФБП)

Методи	Сутність	Переваги	Недоліки
Ресурсно-функціональний метод оцінки ФБП (О.Ю. Амосов, К.С. Горячева, І.В. Журавльова, М.О. Кокнаєва, О.Ю. Литовченко)	Визначення рівня ФБП на основі оцінки ступеня використання фінансових ресурсів підприємства за кожним функціональним складником, після чого на основі розрахованих у ході такого аналізу показників шляхом експертної оцінки визначається інтегральний показник, який і є показником рівня ФБП	– простий у використанні; – є досить широким та охоплює всі функціональні сфери діяльності підприємства	– є дуже приблизним, він не має конкретного кількісного вираження (прямує до максимуму); – значний вплив суб'єктивної думки експертів
Програмно-цільовий метод оцінки ФБП (О.Ю. Амосов, І.В. Журавльова)	Оцінка ФБП ґрунтується на інтегруванні сукупності показників, що визначають ФБП. При цьому використовується кілька рівнів інтеграції показників і такі методи їх аналізу, як кластерний та багатовимірний аналіз	– дає змогу отримати найбільш об'єктивні та достовірні результати оцінки фінансової безпеки	– складність математичного й статистичного апарату, що обмежує його використання в практичній діяльності
Скоринговий метод оцінки (метод балів або ранговий метод) ФБП за показниками фінансового стану (І.В. Журавльова, О.Ю. Литовченко, Г.О. Портнова, В.М. Антоненко)	Для оцінки використовуються кілька рівнів інтеграції показників, що найбільш точно характеризують ФБП. При цьому для їх оцінки використовуються кластерний і багатовимірний аналіз	– найбільш повно охоплює всю різноманітність показників фінансової стійкості; – можливість включення в розрахунок якісних показників	– жорстка прив'язка до нормативних значень показників; – необхідність експертних оцінок якісних чинників

Джерело: складено автором на основі [1; 2; 4; 9; 10]

Таблиця 2

Методи індикаторної оцінки фінансової безпеки підприємства (ФБП)

Методи	Сутність	Переваги	Недоліки
Порівняльний метод оцінки ФБП (О.Ю. Амосов, І.О. Бланк, Л.П. Гомілко, Т.Ф. Косянчук, М.О. Кокнаєва, Г.О. Портнова)	Рівень фінансової безпеки визначається за допомогою індикаторів, що розглядаються як порогові значення показників, що характеризують діяльність підприємства в різних функціональних сферах. Розраховані показники діяльності підприємства порівнюються з установленими нормативами або показниками підприємств-конкурентів	– дає можливість оцінити рівень конкурентоспроможності підприємства на ринку	– недоотримання інформації від підприємств-аналогів є причиною отримання необ'єктивної оцінки; – складність у пошуку підприємств-аналогів; – вплив суб'єктивних чинників
Метод оцінки ФБП за критерієм мінімізації сукупного збитку, який наноситься безпеці (К.С. Горячева, О.Ю. Литовченко, Е.А. Олейников)	ґрунтується на встановленні певного граничного рівня фінансової безпеки підприємства. Відхилення від устанавленого рівня вважається сигналом, що на підприємстві розвиваються негативні тенденції, які можуть призвести до його банкрутства	– відображає загальну ефективність заходів із забезпечення фінансового складника; – є сукупним показником «фінансового здоров'я» підприємства і потенціалу його корпоративного росту	– вузький, адже охоплює не всі сфери фінансової безпеки підприємства; – потребує запровадження додаткового обліку через відсутність необхідних бухгалтерських і статистичних даних
Метод оцінки ФБП за критерієм достатності оборотних коштів для здійснення господарської діяльності (С.М. Ілляшенко)	Визначається достатність власних чи позичених оборотних засобів для виконання виробничо-збутової діяльності за допомогою показників забезпеченості запасів та витрат джерелами їх формування. Залежно від значень оціночних показників виділяються п'ять зон фінансової стійкості, що відповідає п'яти рівням ФБП	– визначає рівень забезпеченості підприємства ресурсами для ефективної діяльності; – дає оцінку раціональності структури капіталу; – показує рівень платоспроможності та фінансової стійкості підприємства	– дуже вузький, оскільки охоплює не всі сфери фінансової діяльності
Метод оцінки ФБП за критерієм вартості підприємства (І.В. Журавльова)	Визначення рівня ФБП із позиції можливості нарощувати капіталізацію підприємства, збільшувати його ринкову вартість	– дає оцінку ефективності діяльності та інвестиційної привабливості підприємства	– не враховує всіх показників діяльності підприємства

Джерело: складено автором на основі [1; 2; 4; 10–12]

Серед досліджуваних підходів до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства найпоширенішим є індикаторний підхід, адже він є простим у розрахунку та охоплює різні сфери діяльності підприємства. Сутність його полягає у тому, що для оцінки рівня фінансової безпеки пропонуються індикатори фінансової безпеки, основними з яких є показники зміни вартості підприємства. Для розрахунку ступеня фінансової безпеки значення мають не самі показники, а їхні граничні значення. Граничні значення – це граничні величини, недоотримання значень яких призводить до фінансової нестійкості, перешкоджає нормальному ходу розвитку різних елементів відтворення, призводить до формування негативних, руйнівних тенденцій та втрати конкурентоспроможності на зовнішніх і внутрішніх ринках. За такого підходу найвищий рівень фінансової безпеки підприємства досягається за умови, якщо вся сукупність індикаторів знахо-

диться в межах порогових значень, а порогові значення одного показника досягаються не на шкоду іншим [14, с. 110]. Цей підхід є досить об'єктивним, оскільки включає аналіз фінансового стану підприємства з різних сторін, а система показників-індикаторів, які отримали кількісне вираження, дає змогу завчасно сигналізувати про небезпеку і вживати заходів щодо її попередження. Але слід зауважити, що використання цього підходу залежить переважно від визначення граничних значень, які є плинними та змінюються залежно від стану зовнішнього середовища, на яке підприємство майже не може впливати, а тільки пристосовуватися. Також ускладнюючим чинником застосування цього методу є важкість визначення для підприємств порогових рівнів та їх різне значення для кожного окремого підприємства [11, с. 187].

У межах даного підходу виділяють такі рівні фінансової безпеки підприємства [15, с. 190]:

Таблиця 3

Методи	Автори	Сутність	Переваги	Недоліки
Зарубіжні моделі: Z-моделі Е. Альтмана Модель У. Бівера Модель Ж. Депаляна Модель Р. Таффлера-Г. Тішоу Модель Г. Спрінгейта Модель Дж. Фулмера	E. Altman, W. Beaver, G. Depallens, R. Taffler, H. Tishaw, G. Springate, J. Fulmer	Оцінювання рівня ФП здійснюється через аналіз значної сукупності фінансових коефіцієнтів, у результаті чого отриманий показник порівнюється з критичним значенням та визначається ймовірність банкрутства підприємства в майбутніх періодах. Ці методи дають можливість своєчасно виявляти факти фінансової неспроможності підприємства, що є одним із індикаторів ФБП	– простота розрахунку; – висока точність прогнозів; – зрозумілість і обґрунтованість етапів розрахунку; – дає змогу оцінити ступінь ризику зниження ФБП	– неадаптованість методик до особливостей сучасної економіки; – показники моделей не діагностуються новими статистичними даними і за потреби не коригуються; – не враховані умови того, що кожна галузь економіки має свої особливості; – обмежена кількість показників, які використовуються у розрахунках
Вітчизняні моделі: Модель Матвійчука Метод Саблука Модель Терещенка	A.B. Матвійчук, П.Т. Саблук, О.О. Терещенко			

Джерело: складено автором на основі [1; 4; 13]

Таблиця 4

Індикатори фінансової безпеки підприємства

Показник	Оцінка показника	
	Порогове значення	Оптимальний напрям динаміки
1. Показники майнового стану		
Коефіцієнт постійності активів	0,5	збільшення
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,5	зменшення
Питома вага дебіторської заборгованості у майні	0,2	зменшення
Коефіцієнт мобільності активів	1	збільшення
2. Показники ліквідності		
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,25	збільшення
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1	збільшення
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,275	збільшення
3. Показники фінансової незалежності		
Коефіцієнт концентрації власного капіталу	0,5	збільшення
Коефіцієнт фінансової стабільності	1	збільшення
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,85	збільшення
4. Показники ділової активності		
Оборотність коштів у розрахунках (у днях)	30	зменшення
Оборотність запасів (у днях)	15	зменшення
Оборотність кредиторської заборгованості (у днях)	30	зменшення
Оборотність власного капіталу (в оборотах)	1,5	збільшення
Оборотність мобільних активів (в оборотах)	1,5	збільшення
Оборотність сукупного капіталу (в оборотах)	1	збільшення
5. Показники ефективності діяльності		
Рентабельність сукупного капіталу (ROA)	2,5%	збільшення
Рентабельність власного капіталу (ROE)	5,0%	збільшення
Рентабельність основних засобів	6,0%	збільшення
Валова рентабельність реалізованої продукції	20%	збільшення
Чиста рентабельність реалізованої продукції	5,0%	збільшення

Джерело: складено автором на основі [16]

– нормальний – індикатори фінансової безпеки підприємства перебувають у межах граничних значень;

– передкризовий – якщо хоча б один з індикаторів фінансової безпеки підприємства не відповідає нормативному значенню;

– кризовий – якщо більшість індикаторів фінансової безпеки підприємства не відповідає еталонним значенням;

– критичний – усі індикатори фінансової безпеки підприємства не відповідають установленим нормативам.

У ході аналізу наявних методів даного підходу до оцінки рівня фінансової безпеки було виділено основні групи індикаторів фінансової безпеки, які представлено в табл. 4.

Проілюструємо розглянутий підхід, використовуючи дані ПАТ «Джей Ті Інтернешнл Україна» (табл. 5)

Для оцінки фінансової безпеки підприємства, розрахуємо відхилення показників за аналізований період діяльності підприємства від нормативу (табл. 6).

Із табл. 6 бачимо, що показники фінансової безпеки ПАТ «Джей Ті Інтернешнл Україна» протягом усього досліджуваного періоду були нестабільні. У період із 2013 по 2015 р. серед усіх показників відхилялися лише чотири показники, а дві групи показників – ділової активності та ефективності діяльності – були повністю у межах норми.

Із 2016 р. спостерігається значне зниження рівня фінансової безпеки підприємства, адже в усіх групах показників фінансового стану були відхилення від граничних значень. Найбільші відхилення були в групі показників майнового стану, що вказує на необхідність прийняття певних заходів із забезпечення більш ефективного використання майна підприємства, а також побудови більш раціональної структури балансу. У групі показників ділової активності за межами нормативного значення знаходилася оборотність власного капіталу, оборотних активів та сукупного капіталу, що означає зниження виробничо-технічного потенціалу підприємства.

Слід звернути увагу на показники ефективності діяльності підприємства, які хоча майже усі були в межах норми, але з 2016 р. значення цих показників зменшилися у 3–5 разів, що відображає критичний рівень рентабельності підприємства та вимагає негайного прийняття управлінських рішень для зміцнення фінансового стану підприємства.

Отже, можна зробити висновок, що з 2013 до 2015 р. фінансова безпека підприємства знаходилася на передкризовому рівні, а з 2016 р. відбулося значне погіршення фінансового стану підприємства до кризового становища. Це говорить

Таблиця 5

Розрахунок основних показників, що визначають фінансову безпеку ПАТ «Джей Ті Інтернешнл Україна», 2013–2017 рр.

Показник	2013	2014	2015	2016	2017
1. Показники майнового стану					
Коефіцієнт постійності активів	0,47	0,37	0,27	0,26	0,21
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,36	0,40	0,44	0,43	0,45
Питома вага дебіторської заборгованості у майні	0,40	0,40	0,45	0,56	0,64
Коефіцієнт мобільності активів	0,53	0,63	0,73	0,74	0,79
2. Показники ліквідності					
Коефіцієнт поточної ліквідності	2,18	4,18	5,01	2,28	1,89
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,68	2,80	3,32	1,74	1,55
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,001	0,09	0,20	0,01	0,001
3. Показники фінансової незалежності					
Коефіцієнт концентрації власного капіталу	0,76	0,85	0,85	0,67	0,59
Коефіцієнт фінансової стабільності	3,12	5,68	5,85	2,07	1,41
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,76	0,85	0,85	0,67	0,59
4. Показники ділової активності					
Оборотність коштів у розрахунках (у днях)	3,10	3,56	3,86	2,11	1,55
Оборотність запасів (у днях)	5,93	5,01	4,70	4,49	4,72
Оборотність кредиторської заборгованості (у днях)	4,96	8,70	9,79	3,01	2,07
Оборотність власного капіталу (в оборотах)	1,59	1,53	1,67	1,45	1,47
Оборотність мобільних активів (в оборотах)	2,38	2,47	2,43	1,47	1,23
Оборотність сукупного капіталу (в оборотах)	1,21	1,30	1,43	0,98	0,86
5. Показники ефективності діяльності					
Рентабельність сукупного капіталу (ROA)	22,72%	23,42%	25,07%	-	3,04%
Рентабельність власного капіталу (ROE)	30,00%	27,55%	29,35%	-	5,19%
Рентабельність основних засобів	57,04%	70,11%	108,94%	-	16,37%
Валова рентабельність реалізованої продукції	43,57%	41,09%	35,33%	14,15%	20,93%
Чиста рентабельність реалізованої продукції	18,85%	17,97%	17,54%	-	3,54%

Джерело: розраховано автором на основі [17]

**Відхилення розрахованих показників фінансової безпеки
ПАТ «Джей Ті Інтернешнл Україна» від граничних значень**

Показник	Граничне значення	2013	2014	2015	2016	2017
1. Показники майнового стану						
Коефіцієнт постійності активів	0,5	-0,03	-0,13	-0,23	-0,24	-0,29
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,5	0,14	0,10	0,06	0,07	0,05
Питома вага дебіторської заборгованості у майні	0,2	-0,20	-0,20	-0,25	-0,36	-0,44
Коефіцієнт мобільності активів	1	-0,47	-0,37	-0,27	-0,26	-0,21
2. Показники ліквідності						
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,25	0,93	2,93	3,76	1,03	0,64
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1	0,68	1,80	2,32	0,74	0,55
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,275	-0,27	-0,18	-0,07	-0,27	-0,27
3. Показники фінансової незалежності						
Коефіцієнт концентрації власного капіталу	0,5	0,26	0,35	0,35	0,17	0,09
Коефіцієнт фінансової стабільності	1	2,12	4,68	4,85	1,07	0,41
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,85	-0,09	0,00	0,00	-0,18	-0,26
4. Показники ділової активності						
Оборотність коштів у розрахунках (у днях)	30	26,90	26,44	26,14	27,89	28,45
Оборотність запасів (у днях)	15	9,07	9,99	10,30	10,51	10,28
Оборотність кредиторської заборгованості (у днях)	30	25,04	21,30	20,21	26,99	27,93
Оборотність власного капіталу (в оборотах)	1,5	0,09	0,03	0,17	-0,05	-0,03
Оборотність мобільних активів (в оборотах)	1,5	0,88	0,97	0,93	-0,03	-0,27
Оборотність сукупного капіталу (в оборотах)	1	0,21	0,30	0,43	-0,02	-0,14
5. Показники ефективності діяльності						
Рентабельність сукупного капіталу (ROA)	2,50%	20,22	20,92	22,57	-	0,54
Рентабельність власного капіталу (ROE)	5,00%	25,00	22,55	24,35	-	0,19
Рентабельність основних засобів	6,00%	51,04	64,11	102,94	-	10,37
Валова рентабельність реалізованої продукції	20,00%	23,57	21,09	15,33	-5,85	0,93
Чиста рентабельність реалізованої продукції	5,00%	13,85	12,97	12,54	-	-1,46

Джерело: розраховано автором на основі [17]

про те, що на даному підприємстві необхідно провести глибокий економічний аналіз і сформувати систему заходів щодо його поліпшення. До таких заходів можна віднести: проведення систематичного аналізу внутрішнього і зовнішнього середовища; визначення й усунення «вузьких місць»; підвищення ефективності використання виробничого потенціалу; підвищення продуктивності праці; досягнення найбільш раціонального використання ресурсів; досягнення раціонального співвідношення власних і позикових коштів; поліпшення платоспроможності, ліквідності і фінансової стійкості; зниження фінансового ризику; проведення ефективної маркетингової і збутової діяльності; корегування фінансової стратегії підприємства з урахуванням рівня фінансової безпеки; підвищення кваліфікації менеджменту.

Висновки з проведеного дослідження. Проведене дослідження дає змогу зробити висновок, що сьогодні фінансова безпека є однією з найбільш актуальних і значущих тем досліджень, проте наукові підходи та методичне забезпечення щодо оцінювання рівня фінансової безпеки під-

приємств потребують подальшого дослідження й удосконалення, тому предметом подальших досліджень може стати формування узагальненого підходу до оцінки фінансової безпеки підприємства.

Аналіз фінансової безпеки ПАТ «Джей Ті Інтернешнл Україна» підтвердив необхідність регулярного проведення оцінки рівня фінансової безпеки підприємства за різними групами показників, що дасть змогу вчасно зреагувати на погіршення фінансового стану підприємства, раціонально вибрати напрями підвищення результативності своєї діяльності, а також продемонструє, на що слід звернути увагу, дасть можливість вчасно відреагувати на негативні тенденції, що розвиваються в процесі діяльності господарюючого суб'єкта.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Амосов О.Ю. Формування системи оцінки фінансової безпеки підприємства. Економіка підприємства. 2012. № 1. С. 8–13.
2. Горячева К.С. Механізм управління фінансовою безпекою підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.06.01. К.: НАУ, 2006. 17 с.

3. Портнова Г.О., Антоненко В.М. Фінансова безпека підприємств: сучасні погляди щодо сутності та оцінки. Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. 2012. № 1. С. 345–355.

4. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия. К.: Ельга, Ника-Центр, 2014. 784 с.

5. Журавльова І.В., Лелюк С.В. Морфологічний аналіз фінансової безпеки суб'єкта підприємництва. Вісник НТУ «ХПІ». 2013. № 49(1022). С. 51–60.

6. Ильяшенко С.Н. Составляющие экономической безопасности предприятия и подходы к их оценке. Актуальные проблемы экономики. 2003. № 3(21). С. 12–19.

7. Ховрак І.В. Дискусійні питання щодо трактування економічної сутності та змісту дефініції «ефективність функціонування» корпоративних структур. Економічний вісник Донбасу. 2009. № 2(16). С. 56–60.

8. Khovrak I.V., Petchenko M.V. Estimating the level of financial safety in banking institutions. Actual problems of economy. 2015. № 2(164). P. 347–354.

9. Ткаченко І.П., Кіланчук Ю.В., Педченко І.В. Прогнозування фінансової безпеки підприємства з використанням лінгвістичного класифікатора. Інфраструктура ринку. 2017. № 8. С. 173–179.

10. Управління фінансовою безпекою економічних суб'єктів: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів економічних і юридичних спеціальностей усіх форм навчання / С.М. Фролов, О.В. Козьменко, А.О. Бойко та ін.; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. С.М. Фролова. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2015. 332 с.

11. Єрмошенко М.М., Горячева К.С. Фінансова складова економічної безпеки: держава і підприємство: монографія. К.: Національна академія управління, 2010. 232 с.

12. Тимошенко К.С. Фінансовий механізм фінансової безпеки суб'єктів підприємництва: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08. Дніпро, 2015. 310 с.

13. Кокнаєва М.О. Особливості формування методичного інструментарію дослідження фінансово-економічної безпеки торговельних підприємств. Економічний часопис-XXI. 2012. № 5–6. С. 53–55.

14. Малик О.В. Формування механізму управління фінансовою безпекою підприємства: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04. Хмельницький, 2015. 263 с.

15. Кузенко Т.Б., Мартюшева Л.С., Грачов О.В., Литовченко О.Ю. Фінансова безпека підприємства: навч. посіб. Харків: ХНЕУ, 2010. 304 с.

16. Блажевич О.Г. Финансовая безопасность предприятий: определение минимально необходимого уровня. Науковий вісник: фінанси, банки, інвестиції. 2010. № 3. С. 25–31.

17. Офіційний сайт ПАТ «Джей Ті Інтернешнл Україна». URL: <https://www.jti.com>.

2. Horiachieva K.S. (2006) Mekhanizm upravlinnia finansovoiu bezpekoiu pidpriemstva [Mechanism of financial security management of the enterprise] (PhD Thesis), Kyiv: NAU. (in Ukrainian)

3. Portnova H.O., Antonenko V.M. (2012) Finansova bezpeka pidpriemstv: suchasni pohliady shchodo sutnosti ta otsinky [Financial security of enterprises: modern views on the essence and evaluation]. Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnogo universytetu derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy [Collection of scientific works of the National University of State Tax Service of Ukraine] (electronic journal), no.1, pp. 345–355. (in Ukrainian)

4. Blank Y.A. (2014) Upravlenye finansovoi bezopasnostiu predpriyatiya [Management of financial security of the enterprise]. Kyiv: Elha, Nyka-Tsentr. (in Ukrainian)

5. Zhuravlova I. V., Leliuk S. V. (2013) Morfolohichni analiz finansovoi bezpeky subiekta pidpriemnytstva [Morphological analysis of financial security of the subject of entrepreneurship]. Visnyk NTU "KhPI" [Bulletin of the NTU "KhPI"]. Kharkiv : NTU "KhPI", no. 49 (1022), pp. 51-60. (in Ukrainian)

6. Yliashenko S. N. (2003) Sostavliaiushchye ekonomicheskoi bezopasnosti predpriyatiya y podkhodu k ikh otsenke [Components of economic security of the enterprise and approaches to their assessment]. Aktualni problemy ekonomiky [Actual problems of the economy] (electronic journal), no. 3 (21), pp. 12–19. (in Russian)

7. Khovrak I.V. (2009) Dyskusiini pytannia shchodo traktuvannia ekonomichnoi sutnosti ta zmistu definitysii "efektyvnist funktsionuvannia" korporativnykh struktur [Discussion questions on the interpretation of the economic substance and the content of the definition of "effectiveness of the operation" of corporate structures]. Ekonomichnyi visnyk Donbasu [Donbass Economic Bulletin]. № 2 (16). С. 56-60. (in Ukrainian)

8. Khovrak I.V., Petchenko M.V. (2015) Estimating the level of financial safety in banking institutions. Actual problems of the economy. № 2 (164). P. 347-354.

9. Tkachenko I. P., Kilanchuk Yu. V., Pedchenko I. V. (2017) Prohnozuvannia finansovoi bezpeky pidpriemstva z vykorystanniam lnhvistychnoho klasyfikatora [Forecasting financial security of an enterprise using a linguistic classifier]. Infrastruktura rynku [Market infrastructure] (electronic journal), no.8, pp. 173-179. (in Ukrainian)

10. Frolov S. M., Kozmenko O. V., Boiko A. O. (2015) Upravlinnia finansovoiu bezpekoiu ekonomichnykh subiektiv: navchalnyi posibnyk dlia studentiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv ekonomichnykh i yurydychnykh spetsialnostei usikh form navchannia [Management of financial security of economic entities: a textbook for students of higher educational institutions of economic and legal specialties of all forms of education]. Sumy : DVNZ "UABS NBU". (in Ukrainian)

11. Yermoshenko M. M., Horiacheva K. S. (2010) Finansova skladova ekonomichnoi bezpeky: derzhava i pidpriemstvo [Financial component of economic security: state and enterprise]. Kyiv: Natsionalna akademiia upravlinnia. (in Ukrainian)

12. Tymoshchenko K. S. (2015) Finansovyi mekhanizm finansovoi bezpeky subiektiv pidpriemnytstva

REFERENCES:

1. Amosov O.Yu. (2012) Formuvannia systemy otsinky finansovoi bezpeky pidpriemstva [Formation of a system for assessing the financial security of an enterprise]. Ekonomyka predpriyatiya [Economy of the enterprise] (electronic journal), no.1, pp. 8–13. (in Ukrainian)

[Financial mechanism of financial security of business entities] (PhD Thesis), Dnipropetrovsk (in Ukrainian)

13. Koknaieva M. O. (2012) Osoblyvosti formuvannia metodychnoho instrumentarii doslidzhennia finansovo-ekonomichnoi bezpeky torhovelnykh pidpriemstv [Features of the methodical toolkit for the study of financial and economic security of trading enterprises]. *Ekonomichnyi chasopys-XXI* [Economic magazine] (electronic journal), no. 5–6, pp. 53–55. (in Ukrainian)

14. Malyk O. V. (2015) Formuvannia mekhanizmu upravlinnia finansovoiu bezpekoiu pidpriemstva [Formation of the mechanism of financial security management of the enterprise] (PhD Thesis), Khmelnytskyi. (in Ukrainian)

15. Kuzenko T. B., Artiusheva L. S., Hrachov O. V., Lytovchenko O. Yu. (2010) *Finansova bezpeka pidpriemstva: navchalnyi posibnyk* [Financial security of the enterprise: a manual]. Kharkiv : KhNEU. (in Ukrainian)

16. Blazhevych O. H. (2010) Fynansovaia bezopasnost predpriyatiy: opredelenye mynymalno neobkhodimoho urovnia [Financial security of enterprises: determining the minimum required level]. *Naukovyi visnyk: finansy, banky, investytsii* [Scientific herald: finance, banks, investments] (electronic journal), no.3, pp. 25-31. (in Ukrainian)

17. Ofitsiyniy sait PAT "Dzhei Ti Interneshnl Ukraina" [Official site of JSC "JT International Ukraine"]. Available at: <https://www.jti.com>.

Khyzhniak Yu.O.

Master

Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University

THE METHODOICAL APPROACH TO ESTIMATING THE LEVEL OF FINANCIAL SECURITY OF THE ENTERPRISE

The basis for ensuring a high level of financial security of an enterprise from external and internal threats is an objective assessment of the level of financial security. Therefore, the problem of assessing existing methods for determining the level of financial security and its improvement is relevant to date.

During the analysis of scientific literature, the following main groups of methods were identified to determine the level of financial security of an enterprise: methods of integral assessment, methods of indicator estimation, and methods of assessing the financial security of an enterprise on the basis of bankruptcy analysis.

An analysis of the advantages and disadvantages of approaches to assessing the level of financial security has shown that the use of one or another method depends on the characteristics of the activity of a particular enterprise and can only be applied under certain conditions.

It is determined that the most objective methods for assessing the level of financial security are the methods of the indicator approach. In the framework of the long-standing approach for a more complete analysis of the financial state of the enterprise, it is proposed to use a system of indicators that characterize the property status of the enterprise, its liquidity, financial independence, business activity, and activity efficiency.

The indicator method was used to assess the level of financial security of PJSC "JT International Ukraine" for the 2013–2017 years. The results showed that from 2013 to 2015 financial security of the company was at the pre-crisis level, and from 2016 there was a significant deterioration of the financial condition of the enterprise before the crisis situation. This suggests that it is necessary to undertake a deep economic analysis at this enterprise and to formulate a system of measures to improve it.

The study leads to the conclusion that financial security is one of the most relevant and significant topics of research but scientific approaches and methodological support for assessing the level of financial security of enterprises need further research and improvement.